

MADEN MÜHENDİSLİĞİ ve MADEN MÜHENDİSLİĞİ ALANINDAKİ İŞSİZLİK

İşsizlik genel anlamıyla insan kaynaklarının kısmen atıl kalması, kalkınma hızında yavaşlama eğilimini ifade etmektedir. Bir başka tanımla, çalışmaya hazır olanlarla halen bir işte çalışanlar arasındaki fark olarak da ifade edilebilir. İşsiz sayılabilmek için Uluslararası Çalışma Örgütüne göre aktif olarak iş aramak gerekmektedir.

İşsizlik salt ekonomik bir sorun olmanın ötesinde, toplumsal ve kişisel içerimleri de olan çok yönlü bir olgudur. Emeğin öteki üretim etmenlerinden farklı özellikler taşıması, insanın üretici gücünü simgelemesi, sermaye karşısındaki zayıf yönleri ve onun işsiz kalmasının beraberinde getireceği toplumsal sonuçlar işsizliğin önemli bir toplumsal sorun oluşturmaya yol açmaktadır. Bu toplumsal sorunun tek tek işsiz kalan bireyler üzerindeki yansımaları da, olgunun kişisel boyutlarını içermektedir. İstihdamda işsizlik, ya da bir işte çalışır görünürken işsiz olanların sorunu, kendisini düşük gelir, yoksulluk ve çalışmasına rağmen asgari bir gelir sağlayamama şeklinde göstermektedir.

1 – GİRİŞ ve TANIM

Ülkemizde hızlı nüfus artışı giderek yavaşlamasına rağmen devam etmektedir. Son nüfus sayımında artış oranı % 1,8 olarak tespit edilmiştir. Bu göreceli de olsa yüksek oranlı bir artışı ifade etmekte, üstelik önümüzdeki 20-25 yıllık zaman zarfında azalarak da olsa devam edeceği tahmin edilmektedir. Kaldı ki tarımsal nüfusun tarım dışı sektörlerle aktarılması da ülkemiz istihdam yapısında sorunlar yaratmaya aday bir gelişme olarak karşımıza çıkabilecektir. Kalkınma sürecinde Tarım sektöründe verimlilik artışlarına paralel olarak istihdam azalması yaşanması kaçınılmaz görünmektedir.

Gençlerin bir bölümü eğitim süreci sonunda tarımdan kopmakta, yetişkinlerin bir bölümü kırsaldan kopmadan tarım dışı etkinliklere yönelmekte ya da aileler halinde kırdan kente nitelsiz göç yaşanmaktadır. Dolayısıyla bugün tarım kökenli istihdamın büyüklüğü kalkınma düzeyimizin üzerinde seyretmekte, toplam istihdamın % 30-34'lük bölümü sektörde gerçekleştirilmektedir. Oysa bu oran gelişmiş ülkelerde % 5'in altında seyretmektedir. AB'nin diğer ülkelere oranla ekonomisi geri sayılan Yunanistan, Polonya gibi ülkelerinde bile % 10-20 arasında değişmektedir.

Bununla birlikte ülkemizde son yıllarda tarımsal istihdamda sınırlı da olsa gerileme görülmektedir. Buna karşılık kentlerdeki işgücü durumu istihdam dengesizliğini sergilemektedir. Kentlerde her 100 kadından sadece 19'u işgücüne dahildir. Üniversite düzeyinde katılım % 70 ile AB ortalamasına(% 85) yakın çıkarken, lise düzeyinde % 30 ile AB ortalaması olan % 65'in oldukça altında kalmaktadır.

2 - İŞSİZLİK ve MÜHENDİSLERİN DURUMU

Her yıl üniversitelerden 250 bin civarında öğrenci mezun oluyor. Ancak üniversiteyi bitirmek bir iş sahibi olmaya yetmiyor. Beyaz yakalı" işsizler ordusuna her yıl on binlerce üniversite mezunu ekleniyor. Aileler üniversiteye hazırlık için her yıl 2.9 milyar dolar para döküyor. Ancak sınava giren her 100 öğrenciden 77'si üniversiteye giremiyor.

Yapılan araştırmalara göre, 4 yıllık bir mühendislik bölümü mezununun ailesine maliyeti 28 bin liradır. 317 bin işsiz toplam maliyeti ise yaklaşık 8 milyar 876 milyon lira olmaktadır. Devletin resmi rakamlarına göre her 3 niversite mezunundan biri işsiz ya da diploması dışı istihdam edilmektedir. Eğitim konusunda yapılan bir çalışmaya göre 2005 yılında, Türkiye’de 10 bin doktor, 30 bin hemşire, 35 bin ziraat mühendisi, 50 bin mimar ve mühendis, 3 bin veteriner işsiz ya da meslekleri dışı işlerde çalışmaktadır.

Tablo 1 - İşgücü ve İstihdam (bin kişi)

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010
Nüfus	44.439	50.307	56.156	61.737	67.420	70.712	71.343
Faal Nüfus	-	-	35.601	41.175	46.211	48.912	49.154
İşgücü	-	-	20.150	22.286	23.078	23.640	23.912
İstihdam	16.523	17.547	18.539	20.586	21.581	21.147	22.542
Tarım	8.960	8.837	8.691	9.080	7.769	7.165	5.683
Madencilik	197	224	193	154	82	83	92
Sanayii	2.150	2.440	2.625	3.027	3.638	3.664	4.494
Elek. Gaz, su	44	59	26	114	91	100	105
İnşaat	913	979	892	1.238	1.364	965	1.432
Ticaret	1.465	1.780	2.154	2.717	3.817	4.052	4.365
Ulaştırma	626	705	816	878	1.068	1.022	986
Mali Kurumlar	350	380	416	482	709	737	752
Diğer Hizm.	1.818	2.143	2.725	2.897	3.044	3.359	3.741
İşsiz	1.487	1.377	1.611	1.700	1.497	2.493	2.817

İşsiz niversite mezunları ıracılık kursları ve meslek edindirme kurslarından medet ummaktadır. Bu kurslara devam edenlerin % 77’si ise niversite mezunudur. İstanbul’da sosyete pazarları olarak adlandırılan işporta tezgahlarında satıcılık yapanların % 80’i niversite mezunudur.

4817 sayılı Yabancıların alışma İzinleri Hakkında Kanun 27.02.2003 tarihinde TBMM’de kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Anılan kanunun ilgili maddelerine göre, Türkiye’de mesleğini icra etmek için gelen yabancı mimar ve mühendislerin çalışma izinleri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile TMMOB’nin görüşü alındıktan sonra çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nca verileceği hükme bağlanmıştır. Ancak söz konusu “Yabancıların alışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı”, ile yürürlükteki yasa ve bağlı yönetmeliklerin içeriği tamamen değiştirilmektedir.

Söz konusu tasarı ile yabancı mimar ve mühendisler hakkında 6235 sayılı TMMOB Yasasının ve 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Yasasının uygulanmayacağını, mühendislerin % 25’i işsiz olan ülkemizin kapılarının, akademik ve mesleki yeterliliği kanıtlanmamış yabancı mimar ve mühendislere; hiçbir kısıtlama olmaksızın sonuna kadar açık olduğunu söylemektedir. Mühendislik mesleğinin icrası için aranan koşullar, yabancı-yerli ayrımı yapılarak düzenlenemez. Yurttaşların aleyhine ve eşitlik ilkesine aykırı olan bu tasarının ne bilim karşısında ne de hukuk karşısında savunulabilir bir yönü bulunmamaktadır.

Ülkemiz mühendisleri karşısında yabancı mühendislere ayrıcalık getiren, haksız rekabet ortamı yaratan, meslek kuruluşlarının denetimini ortadan kaldıran, denetimsiz, kuralsız hizmet sunumunu öngören, yabancı mühendislerin akademik ve mesleki yeterlilik kriterleri aranmaksızın, karşılıklılık ilkesi gözetilmeksizin Ülkemizde serbestçe hizmet sunmalarına olanak tanıyan bu düzenlemenin kabulü mümkün değildir.

Türkiye'de mühendislik, eğitimi ve istihdamı devlet tarafından planlanmayan bir alandır. DPT rakamlarına göre, 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Teknik Personel Arzı ve İhtiyacı Projeksiyonu'nda mühendis, mimar ve şehir plancısı toplamı 2005 yılında; arz 376.700, buna karşılık ihtiyaç 350.200 olarak görülmektedir. Bu projeksiyona göre Ziraat ve Orman Mühendisliği'nde arz 73.000, ihtiyaç 49.100 olarak belirlenmiş, Jeoloji ve Jeofizik Mühendisliği'nde, arz 17.500, ihtiyaç 13.300 olarak belirtilmiştir. TMMOB kayıtlarına göre şu anda 170.000'e yakın, mühendislik, mimarlık, şehir plancılığında okuyan öğrenci bulunmaktadır. Son beş yılın ortalamasına baktığımızda her yıl 55.000 civarında öğrenci mezun oluyor. Meslek alanımızla ilgili bölümlere her yıl yeni giriş 35.000 civarındadır.

TMMOB'nin bu araştırmasında; ülkemizdeki eğitim harcamalarına bakıldığında, bir mühendislik diploması için, bir öğrenciye, ilkokuldan diplomaya kadar geçen sürede ortalama 100.000 dolar harcama yapılmaktadır. Biz bir mesleği icra etmek için yetiştiriliyoruz. Ülkemizin sanayileşmesi için, kalkınması için, bilim ve teknolojinin insanla, toplumla kolayca buluşması için bizlere ilkokuldan itibaren yatırım yapılmaktadır. Odamız kayıtlarına göre, 15.000 "maden mühendisi"nin 5.500 işsiz. 100.000 dolar yatırım yapacaksın, bir maden mühendisi yetiştireceksin, ama baştan bileceksin ki, diploma verdiklerinin % 35'lik bir kısmı işsiz kalacak. Böyle bir planlama düşünülemez.

Türkiye'deki mevcut eğitim sistemi "işsiz üniversite mezunları" üretiyor. Türkiye'de 96'sı devlet 48'i vakıf olmak üzere 144 üniversite bulunuyor. Bu üniversitelerin 107'sinde mühendislik bölümleri, 19'unda (8'sinde ikili öğretim olmak üzere toplam 27 adet) maden mühendisliği bölümü bulunmaktadır. İstihdam olanakları ve Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu meslekler dikkate alınmadan plansızca açılan üniversitelerden her yıl 250 bin civarında öğrenci mezun oluyor.

En gözde meslek sahiplerinden biri olan doktorlar bile işsizlik tehdidi ile karşı karşıya bulunuyor. Ülke genelinde 35 bin ziraat mühendisi işsiz. Bu sayıya her yıl 1.200 yeni mezun ekleniyor. Jeoloji Mühendisleri Odası'na kayıtlı 18 bin jeoloji mühendisinin % 55'i yani 9 bin 500'ü işsiz. Binlerce "kimyager, fizik, biyoloji, matematik, felsefe, sosyoloji, tarih, psikoloji bölümü mezunu" ile "kimya mühendisi, fizik mühendisi, jeofizik mühendisi, çevre mühendisi ve peyzaj mimarı" da işsiz. Bir iş sahibi olanların çoğu da öğretmenlik, memurluk gibi diploma dışı işler yapıyor. 15.000 "maden mühendisi"nin 5.500 işsiz. Yani meslektaşlarımızın 1/3'ü işsiz.

Türkiye'de beyaz yakalıların işsizliği uzun yıllardır kemikleşen bir olgu haline geldi. Öyle ki, işsiz mühendisler için üretilen "kaldırım mühendisi" tabiri dilimize yerleşti. Üniversite mezunları arasındaki işsizlik öyle bir hale geldi ki, uzun süredir iş bulamayan ve umutlarını yitirenler "İşsiz Mühendisler Derneği", "İşsiz Ziraat Mühendisleri Derneği" bile kuruldu. Türkiye çapında 26 şubesi bulunan İşsizler Derneği'nin üyelerinin % 70'i üniversite mezunu.

Pek çok üniversite mezunu iş bulamama kaygısıyla asıl mesleklerinin dışında bir alanda çalışmak zorunda kalıyorlar. 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, Türkiye’de asıl mesleğini yapma oranları bir hayli düşük çıkmıştır. Elektrik ve elektronik teknisyenleri arasında asıl mesleğini yapma oranı % 48, İnşaat Mühendisleri arasında % 65, Elektrik ve Elektronik Mühendisleri arasında % 61, Makina Mühendisleri arasında % 59 ve maden mühendisleri arasında % 43 olarak görülmektedir.

3 - MADENCİLİK SEKTÖRÜ ve İŞSİZLİK

Ülkemiz doğal kaynaklar açısından önemsenir bir potansiyele sahiptir. Buna karşın, ülke ekonomisinde madenciliğin önemli bir yeri olduğunu söylemek maalesef mümkün değildir. Türkiye, üretilen madensel kaynak çeşitliliği açısından, 152 ülke arasında; 29, maden türünde yapılan üretim baz alındığında; 10. sırada yer almaktadır. Ancak üretici ülkelerin dünya pazarı içi payları sıralamasında %16 oranı ile 52. sıradadır. 50 dolayında madensel kaynak üretimi yapılmakta ve bu üretimin yarattığı katma değer büyüklüğü 2-2.5 milyar dolara ulaşmaktadır. Bu değer de GSMH içindeki payı ise %1.3 dolayındadır. Madencilik ve madene dayalı sanayi birlikte düşünüldüğünde oluşan katma değer GSMH içindeki payı %12’yi bulmakta, bu da bu alanda 22 milyar dolarlık bir değer yaratıldığı anlamına gelmektedir.

Özellikle son yirmi beş yıllık süreç içerisinde dünyada; ekonomik, siyasal ve kültürel hemen her alanda son derece hızlı ve derin değişimler söz konusudur. Söz konusu değişimin ardındaki gerçek dinamiğin, ulus ötesi sermayenin kendi “küresel program”ını uygulamaya ve dünyaya yeni bir biçim verme hevesi olduğu da açıktır.

Özelleştirme söylemleriyle zaman yitirmekte, madencilik sektörünün dinamizmi açısından son derece önemli işlevler gören söz konusu kuruluşlar yatırım yapılmamak suretiyle bitirilmekte, yerlerine bir şey konulamamaktadır. Yıllardan beri bu ülkeye katma değer sağlayan, ülke kalkınmasında motor görevi gören bu kuruluşlar topluma bir yük gibi yansıtılmaktadırlar. Benzer politikalarda ısrar etmek sektörün küçülme yönündeki gidişini değiştirmeyecektir. Sorunların çözümü özelleştirme uygulamalarında değildir. Bunun böyle olmadığı her defasında görülmüştür.

Madencilik sektörünün ülke ekonomisine katkısı hızla düşmüştür. Sektörün, Gayri Safi Milli Hasılaya katkısı %1,5’un altına gerilemiştir. Sektördeki istihdam 20 yılda 100.000 kişi azalarak yarıya inmiştir. 1980 yılında yaklaşık 200.000 olan madencilik sektörü istihdamı 2002 yılında 100.000’in altına düşmüştür.

Hatalı ekonomi politikalarının madencilik sektörüne yansması, dramatik boyutlarda olmuştur. Özellikle 1985 sonrasında, kamunun madencilik sektörüne yatırım yapmasının engellenmesi, buna karşın oluşan boşluğun, özellikle sektörün içerdiği yüksek riskler nedeniyle özel sektör tarafından da doldurulamamış olması, ülkemiz madencilik sektörünün belirgin bir küçülme/gerileme süreci içerisine girmesine neden olmuştur. Uygulanan politikalar ile, madencilik sektöründe kamu yatırımlarından vazgeçilmiştir. Toplam sabit sermaye yatırımları içerisinde kamunun payı 1981 yılında %4,5 iken 2009 yılında %0,5 olmuş, artacağı varsayılan özel sektör yatırımlarında ise ciddi sayılabilecek bir artış gözlemlenmemiştir.

4 – MADEN MÜHENDİSLİĞİ ve İŞSİZLİK

Maden Mühendisleri arasında işsizlik ya da mesleğinde bir işte çalışamama oranı oldukça yüksektir. Odamız kayıtlarına göre maden mühendisliği alanındaki toplam işsizlik oranı % 42'dir. Ancak, son yıllarda mezun olanlar arasında bu oranın % 50'den çok daha fazla olduğu ve işsizliğin giderek hızla arttığı gözlemlenmektedir.

Planlama boyutu içermeyen, ulusal gereksinimlerin karşılanmasını amaçlamayan politikaların sıkıntı veren sonuçlarıyla, pek çok meslek disiplini üyesi gibi, maden mühendisleri de son yıllarda sıklıkla karşılaşmaya başlamışlardır. En verimli yıllarını ve ailelerinin kısıtlı kaynaklarını maden mühendisi olmak için harcayan insanların mezuniyet sonrası karşılaştıkları tablo, gerçekten son derece düşündürücü ve üzücüdür.

Maden mühendisliğinde yaşanan işsizlik, Türkiye'nin tercih ettiği sanayileşme modeliyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle seksenli yıllarla birlikte sayıları abartılı biçimde artırılan maden mühendisliği bölümleri, bunlardan mezun olanların kısıtlı sayıda olan işletmelerde istihdam edilememesi, mühendislerin kitlesel olarak çalıştığı kamu kurumlarının özelleştirilmesi, kapatılması ve küçültülmesi, özel sektörde hâkim olan ve mühendis gerektirmeyen! mostra madenciliği anlayışı vb. birçok sorun maden mühendisliğinde yaşanan sorunları net bir biçimde ortaya koymaktadır.

Madencilik sektörünün istihdam gereksiniminden daha fazla maden mühendisinin mezun edilmekte oluşu, söz konusu mesleğin değerini de "düşürücü" bir etki yapmakta, maden mühendisliği, ne yazık ki, gençler tarafından giderek daha az tercih edilen bir meslek disiplini durumuna gelmektedir. Bugün için, ülkemizde yanlış politikalar sonucunda sayıları şişirilmiş hale getirilen Maden Mühendisliği Bölümleri'ne gerçek bir talep bulunmamaktadır. Gençler, Maden Mühendisliği Bölümlerini, genellikle, en alt sıralara ve dışarıda kalmamak amacıyla yazmaktadırlar.

Tablo 2- 2010 Yılında Üniversitelerin Maden Mühendisliği Bölümlerinin Kontenjanları

Üniversite	Kuruluş Yılı	Kontenjan	Üniversite	Kuruluş Yılı	Kontenjan
İstanbul Teknik Üni.	1953	36	Adana Çukurova Üni. (I)	1991	77
Orta Doğu Teknik Üni.	1960	57	Adana Çukurova Üni. (II)	1991	77
Ankara Hacettepe Üni.	1969	67	Konya Selçuk Üni. (I)	1991	67
İzmir Dokuz Eylül Üni.	1971	77	Konya Selçuk Üni. (II)	1991	67
Eskişehir Osman Gazi Ü. (I)	1975	77	Diyarbakır Dicle Üni.	1992	57
Eskişehir Osman Gazi Ü. (II)	1975	77	Malatya İnönü Üni.	1992	57
Zonguldak Karaelmas Üni.	1982	77	Malatya İnönü Üni.	1992	57
Sivas Cumhuriyet Üni. (I)	1986	77	Kütahya Dumlupınar Ü. (I)	1993	77
Sivas Cumhuriyet Üni. (II)	1986	77	Kütahya Dumlupınar Ü. (II)	1993	77
Isparta Sül. Demirel Üni. (I)	1987	77	Afyon Kocatepe Üni.	2002	67
Isparta Sül. Demirel Üni. (II)	1987	77	Niğde Üni.	2006	72

Karadeniz Tek.Üni. (I)	1990	57	İTÜ Cevher Haz. Müh.	2006	52
Karadeniz Tek.Üni. (II)	1990	57	Muğla Üniversitesi	2006	47
İstanbul Üni.	1991	52	İstanbul Teknik Üni. İng	2007	36
			TOPLAM		1829

Günümüzde ülkemizde bulunan üniversitelerimizden halen 19'unda maden mühendisliği bölümü bulunmakta, bu bölümlerden 8 âdeti ikinci öğretim vermekte ve toplam 27 program ile öğrenim yapılmaktadır. Bu bölümlerin dışında İTÜ'ne bağlı olarak eğitim vermekte olan Cevher Hazırlama Mühendisliği Bölümü de maden mühendisliği diploması vermemekle birlikte Türkçe ve İngilizce iki ayrı program ile bu kapsamda değerlendirmeye alınmaktadır. Bu bölümlere son yıllarda Elazığ Fırat Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi ve Van Yüzüncü Yıl Üniversitelerinde açılan maden mühendisliği bölümleri ile 3 ayrı program daha eklenmesi beklenmektedir. Her biri 47-77 öğrenci alan (İTÜ iki ayrı programda almakta) bu bölümlerde öğrenci fazlalığı nedeniyle var olan olanakların giderek daraldığı, eğitim kalitesinin düştüğü, altyapı olanaklarının yeterince oluşturulamadığı görülmektedir.

2008 yılında bu bölümlere toplam 1.480 öğrenci kayıt yaptıрма hakkı kazanmışken, sadece iki yılda bu rakam % 19 artış göstererek 2010 yılında 1.762'ye ulaşmıştır. Bu iki yıllık süre zarfında Malatya İnönü Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü'nün ikinci öğrenim programı hayata geçirilerek, bu programa toplam 72 öğrenci alınmıştır. Yine aynı dönemde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü birinci öğretim programında 25, ikinci öğretim programında 36 fazladan öğrenci olarak toplam 61 öğrenci fazla almıştır. Ayrıca Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi de ikinci öğretim programına geçerek 2008 yılını kıyasla 57 öğrenci daha fazla almaya başlamıştır.

Üniversitelerimizin maden mühendisliği bölümlerindeki öğrenci ve mezun fazlalığı, meslek alanımızdaki işsizliğin en önemli sebeplerindendir. Ortaya çıkan "çarpık yapı"nın ivedilikle düzeltilmesi amacıyla; üniversitelerimizin maden mühendisliği bölümleri kapatılmaları, kalan bölümlerin kontenjanları sınırlandırılmalı, madencilik sektörünün tüm alt sektörlerinde üretim artırılmalı, madencilik faaliyetlerinin her aşamasında, en az bir maden mühendisinin varlığı zorunlu hale getirilmelidir. Madencilik sektöründeki öğretim-eğitim konusunun yeniden ele alınması ve bu plana sektörün gereksinim ve beklentilerinin yansıtılması gerekmektedir.

Gençlerimize mühendis tanımına uygun ve bir maden mühendisinde bulunması gereken özellikleri kazandıracak, orta öğretimden başlayarak kendi yeteneklerine ve ilgi alanlarına göre donanım elde edebilecekleri bir yüksek öğrenim ve mühendislik eğitimi görmeleri bir meslek odası olarak en önemli talebimizdir.

5 - SONUÇ

1980 sonrasında, kamunun madencilik sektörüne yatırım yapmasının engellenmesi, buna karşın oluşan boşluğun, özellikle sektörün içerdiği yüksek riskler nedeniyle özel sektör tarafından da doldurulamamış olması, ülkemiz madencilik sektörünün belirgin bir küçülme-gerileme süreci içerisine girmesine neden olmuştur. Uygulanan politikalar ile madencilik sektöründe kamu yatırımlarından vazgeçilmiştir. Toplam sabit sermaye yatırımları içerisinde kamunun payı 1981 yılında %4,5 iken 2008 yılında %0,5 olmuş,

artacağı varsayılan özel sektör yatırımlarında ise ciddi sayılabilecek bir artış olmamıştır.

Madencilik sektörünün ülke ekonomisine katkısı hızla düşmüştür. Madencilik sektörünün Gayri Safi Milli Hasılaya katkısı %1,5'un altına gerilemiştir. Sektördeki istihdam 20 yılda 100.000 kişi azalarak yarıya inmiştir. 1980 yılında yaklaşık 200.000 olan madencilik sektörü istihdamı 2010 yılında 100.000'in altına düşmüştür.

Madencilik sektöründeki istihdam, özellikle de maden mühendisliği istihdamı için ortaya çıkan bu çarpık yapının düzeltilmesi gerekmektedir. Gelişmekte olan, ancak gelişme düzeyini bir türlü istenilen düzeye çıkaramayan ülkemizde, madencilik sektöründe istihdamın artırılması ve madencilik sektörünün geliştirilmesine yönelik olarak TMMOB Maden Mühendisleri Odasının geliştirdiği öneriler aşağıdadır:

a) Temel olarak ekonomik kalkınmaya ve yoksulluğun azaltılarak gelir dağılımının düzeltilmesi hedeflerine yönlendirilen bir "ulusal madencilik politikası" oluşturulmalı ve madencilik sektörünün tüm alt sektörlerinde üretim artırılmalıdır.

b) Her tür ekonomik faaliyette olduğu gibi madencilik faaliyetlerinde de amaç, insanın refah ve mutluluğudur. İnsan onuruna ve emeğine saygı, madencilik faaliyetlerinin planlanma ve uygulanmasında hareket noktası olmalıdır. Kamu yararı öncelikli olarak göz önünde tutulmalıdır.

c) Madencilik sektörünün geliştirilmesine yönelik oluşturulacak tüm amaç ve hedefler ile uygulamalar, her şeyden önce bilimsel ve teknik temeller üzerinde geliştirilmeli, bilimsel bilgi ile desteklenmeyen söylem ya da tasarımlardan uzak durulmalıdır.

d) Madencilik sektörünün tüm alt sektörlerinde üretim artırılmalıdır. Ancak, söz konusu üretimin hedefi dış satım değil, ülke sanayi sektörleri olmalıdır. Madencilik sektörünün ülke kalkınmasındaki kritik önemi, fazla miktarlarda üretilip yurt dışına satılarak döviz elde edilmesinde değil, ancak, yerli sanayiye düşük maliyette ve kaliteli girdi sağlamasındadır. Bu çerçevede, madencilik sektörünün planlanmasında ülke sanayi sektörleri ile entegrasyon ön planda tutulmalıdır.

e) Ülkemizin ihtiyacı olan enerjinin, yerli maden kaynaklarımızdan karşılanması öncelikli hedef olmalıdır. Sanayinin ihtiyacı olan ucuz enerji üretiminin sağlanması ve bu enerjinin sürekli ve güvenilir olması bakımından, yerli maden kaynaklarımızın kullanılması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Elektrik enerjisi arz-talep dengesinin sorunsuz sürdürülebilmesi için, ulusal maden kaynaklarımıza öncelik veren, akılcı bir enerji politikası zaman kaybedilmeden oluşturulmalıdır.

f) Maden aramaları uzun yıllardır ihmal edilmiştir. Aramalarla ilgili etkin yasal ve yönetsel yapıların hızla tesisi ve çağdaş teknolojilerin kullanıldığı arama faaliyetlerinin, kamu denetiminde ve mutlaka rasyonel bir stratejik plan çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir.

g) Madencilik sektöründe aramadan uç ürüne kadar her aşamada ileri teknoloji kullanımı amaçlanmalıdır. Üretim ve kaynak performansının iyileştirilmesine ve yeni ürünlerin elde edilmesine yönelik olarak yeni gelişen teknolojilerin kullanımı, bu sektörün ülke kalkınmasına katkısı bakımından kritik önemdedir. Bu nedenle sektörde yüksek teknoloji kullanımı ve üretilmesine yönelik araştırma-geliştirme çalışmalarına öncelik verilmelidir. İleri üretim teknolojilerinin geliştirilmesi ve kullanımı, daha temiz ve daha etkin madencilik süreç ve ürünlerinin temini bakımından önkoşuldur.

h) Gelişmiş teknoloji kullanımı ve yeni madencilik teknolojilerinin geliştirilmesi, sektöre önemli katkılar yapacak yeni fırsatlar yaratacaktır. Bu çerçevede söz konusu

teknolojilere uyum sağlayacak ve bunları kullanabilecek iyi eğitilmiş işgücünün varlığı önemlidir. Sektörde teknik eleman istihdamının süratle artırılması, genel verimliliğin artışı bakımından son derece önemlidir. Madencilik faaliyetinin her aşamasında, en az bir maden mühendisinin varlığı zorunlu olmalıdır. Madencilik sektöründeki eğitim ve öğretim konusunun yeniden ele alınması ve sektörün gereksinim ve beklentilerinin yansıtılması gerekmektedir.

i) Ülke madencilik sektörünün en önemli darboğazlarından biri, gerek kamu gerekse özel kuruluşlardaki yönetsel yapıların verimsizliğidir. Bu yapıların verimliliğine yönelik çalışmalar, madencilik sektörünün gelişimi bakımından son derece önemlidir. Söz konusu yapılarda hesap verilebilirlik ve şeffaflık mutlaka sağlanmalıdır.

j) Sektörde pazar araştırması kavramı gelişmemiştir. Bu konunun kapsamlı bir çerçevede yeniden ele alınması, gerek mevcut gerekse gelişen pazarların yakından takip edilerek değişikliklere uygun stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir.

k) Çevre faktörü göz ardı edilerek madencilik faaliyetlerinin yürütülmesi, içinde bulunduğumuz yüzyılda mümkün değildir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde ya madencilik ya çevre dayatması bulunmamaktadır. Madencilik çevreye etkilerini yadsımak mümkün değildir. Ancak, madencilik sektöründe, çevre dostu teknoloji ve yöntemlerin kullanılması, madencilik süreçlerinde ya da sonrasında çevrenin korunmasına ya da yenilenmesine yönelik önlemlerin alınması, sektörün gelişimini engellemeyecek, aksine genel anlamda sektörün gelişimine yönelik katkı yapacaktır.

l) Madencilik sektöründe, toplumu eğitime ve bilgilendirme gereksinimi hızla artmıştır. Madencilik sektörünün ülke kalkınması ve toplumların gelişmesindeki önemi konusunda kamuoyu bilgilendirilmelidir. Toplumun, bir istihdam alanı ve gelir kaynağı olarak madencilik sektörünün önemi hakkında eğitilmesi, sektörün gelişmesi bakımından son derece önemlidir.

m) Madencilik sektörünün her alanında, şeffaflık sağlanmalıdır. Sektörde bilgi akışı sağlanmalı, alınan kararlardan toplumun her kesimi bilgilendirilmelidir.

n) Yerel halkın onayını almamış hiçbir ekonomik girişimin ülkeye yarar getirmesi beklenemez. Madencilik sektörüne ilişkin alınacak kararlarda ilgili yöre halkının da katılımı sağlanmalıdır.

o) Toplumsal, ekonomik ve çevresel bakımdan sürdürülebilir bir madencilik sektörünün gelişimi; devlet, sektörde faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile demokratik kitle örgütleri ve sivil toplum örgütlerinin yapıcı işbirliği ile mümkündür. Söz konusu tarafların doğrudan katılımları olmaksızın hazırlanacak herhangi bir sektör planının ya da plan uygulamasının başarılı olması mümkün görülmemektedir.

Nadir AVŞAROĞLU

Maden Mühendisi - 2007